

Adroddiad i'r: Cyngor Sir
Dyddiad y Cyfarfod: 9 Medi 2014
Aelod Arweiniol / Swyddog: Y Cyng. Barbara Smith
Awdur yr Adroddiad: Eleri Woolford
Teitl: Hyfforddiant Aelodau

---

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn rhoi diweddariad ar sefyllfa materion Hyfforddiant Aelodau gan gynnwys Sesiynau Gorfodol a Chynlluniau ac Adolygiadau Datblygu Personol.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Mae angen penderfyniad ynghylch pa sesiynau a gaiff eu hystyried yn Orfodol ar gyfer yr holl Aelodau a pa sesiynau a gaiff eu hystyried yn Orfodol ar gyfer rolau penodol.

Rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Aelodau ynghylch y Broses Cynlluniau/Adolygiadau Datblygu Personol.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod y Cyngor yn cymeradwyo'r argymhellion mewn perthynas â Hyfforddiant Gorfodol Cyffredinol a Hyfforddiant Gorfodol Penodol i'r Rôl, ynghyd â chosbau am beidio â mynychu hyfforddiant 'Gorfodol'.

Bod y Cyngor yn cymeradwyo'r argymhellion yn ymwneud â Chynlluniau/Adolygiadau Datblygu Personol.

4. Manylion am yr adroddiad

4.1 Yn 2008, teimlai Cyngorwyr newydd fod y rhaglen hyfforddiant yn annigonol. Sefydlwyd Rhaglen Hyfforddiant well ar gyfer Cyngor newydd 2012 a ddyfeisiwyd ar ôl ymgynghori helaeth gyda'r Prif Weithredwr, yr Arweinydd, Aelodau Arweiniol, y Prif Dîm Gweithredol a'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth, a rhoddwyd y Rhaglen newydd ar waith ym mis Mai 2012. Roedd hyn yn blaenoriaethu hyfforddiant yn yr ychydig fisoedd cyntaf fel y byddai sesiynau hyfforddiant hanfodol/gorfodol yn cael eu mynychu'n dda, gan sicrhau bod Aelodau'n derbyn y wybodaeth angenrheidiol ar gyfer Pwyllgorau priodol ac ati.

4.2 Mae presenoldeb mewn Digwyddiadau Hyfforddi yn gyffredinol wedi bod yn wael iawn, ond mae adborth ar sesiynau a ddarparwyd wedi bod yn hynod gadarnhaol. Bu'n rhaid canslo nifer o sesiynau oherwydd nad oedd digon o bobl wedi cofrestru ar eu cyfer - mae hyn wedi bod yn embaras a gallai fod yn niweidiol i enw da'r Cyngor, yn enwedig canslo pump o sesiynau CLILC - 2 Sgiliau Cadeirio, 1

Sesiwn Arweinydd Grŵp, 1 Cadeiryddion Craffu a 1 Sgiliau Cwestiynu Craffu. Cynhaliwyd tair sesiwn CLILC Cydraddoldeb/Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb eleni, gyda dim ond 13 o Aelodau wedi mynychu bellach. Mae amser swyddogion yn paratoi Sesiynau Hyfforddi sydd wedyn yn cael eu canslo oherwydd bod niferoedd isel yn manteisio arnynt, ynghyd â chanslo hyfforddiant allanol, yn ddefnydd gwael o adnoddau.

4.3 Cynhaliwyd Gweithdy Hyfforddiant Aelodau ym mis Ebrill 2013 er mwyn canfod:

- * Beth oedd y rhwystrau o ran Aelodau'n mynychu sesiynau
- * Pa Sesiynau oedd Aelodau'n eu hystyried yn Orfodol a Sancsiynau ar gyfer diffyg presenoldeb
- * Cynlluniau/Adolygiadau Datblygiad Personol
- * Cynlluniau Hyfforddiant 2012/13 a 2013/14.

4.4 Trefnwyd sesiwn arall ym mis Mai 2013 ond cafodd ei ganslo oherwydd ffigurau presenoldeb isel. Anfonwyd holiadur at yr Aelodau hynny nad oedd yn bresennol yn y Gweithdy er mwyn casglu eu barn am y materion a drafodwyd.

Aelodau oedd yn bresennol yn y Gweithdy	-	16	(34%)
Aelodau wnaeth gwblhau Holiaduron	-	22	(47%)
Rhai heb ymateb	-	9	(19%)

4.5 Mae Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 yn adran 7 ei gwneud yn ofynnol i bob awdurdod lleol sicrhau y darperir cyfleoedd hyfforddiant a datblygu rhesymol i'w haelodau. Mae canllawiau a ddarparwyd gan Lywodraeth Cymru yn awgrymu y dylai'r pynciau canlynol gael eu cynnwys. Nid yw'r rhestr yn gynhwysfawr.

- Hyfforddiant Sefydlu
- Rôl a swyddogaethau'r weithrediaeth, y cyngor a'i swyddogion.
- Trosolwg a Chraffu.
- Technoleg Gwybodaeth.
- Cod Ymddygiad.
- Rôl cynghorydd fel aelod lleol.
- Ymgysylltu â'r Cyhoedd.
- Hyfforddiant Cydraddoldeb ac Amrywiaeth.

4.6 Mae Atodiad A sydd ynghlwm, yn dangos y niferoedd/% presenoldeb ym mhob un o'r sesiynau uchod (os cawsant eu cynnal). Mae Atodiad B sydd ynghlwm, yn dangos niferoedd/% presenoldeb ym mhob sesiwn a gynhaliwyd hyd yma.

Y Sesiynau Hyfforddiant sydd wedi eu pennu fel rhai 'Gorfodol' ers 2012, yw Cod Ymddygiad (93.6% presenoldeb yn 2012), Cyllid (44.6% presenoldeb yn 2012), Cyfansoddiad (48% presenoldeb yn 2012), Diogelu / Rhianta Corfforaethol (51% presenoldeb yn 2012), Trwyddedu (ar gyfer aelodau'r pwyllgor (90% presenoldeb yn 2012)), Cynllunio (ar gyfer aelodau'r pwyllgor (93.1% presenoldeb yn 2012)).

4.7 Yn dilyn y Gweithdy Hyfforddiant Aelodau a'r Holiadur dilynol, mae barn yr Aelodau am Hyfforddiant Gorfodol isod:

Sesiynau Gorfodol a amlygwyd/awgrymwyd gan Aelodau yn ystod y Gweithdy ym mis Ebrill

Sgiliau Cadeirio
Archwilio (gan gynnwys Llywodraethu Corfforaethol)
Cod Ymddygiad (yn y cyfansoddiad)
Rhianta Corfforaethol
Amddiffyn Plant
Diogelu
Cynllunio ac Apeliadau Cynllunio
Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb
Cydraddoldeb
Cynllunio Cyllidebau/ Cyllid
Hyfforddiant i Bwyllgorau Penodol
Hyfforddiant Cyfryngau
Hyfforddiant Arweinwyr Grŵp
Hyfforddiant arbennig i Aelodau'r Cabinet
Trwyddedu
Cyfrinachedd ynglŷn â Diogelu Plant
Hyfforddiant iPad

Yn ychwanegol at yr uchod, mae Holiaduron a gwblhawyd yn nodi/awgrymu y dylai'r sesiynau isod hefyd fod yn Orfodol

Hyfforddiant TG perthnasol
Cynllun Corfforaethol
Strwythur y Cyngor
Rôl Cynghorydd Sir
Pwysigrwydd cyfrinachedd
Rheoliadau Cynllunio newydd
Yr Iaith Gymraeg a Diwylliant
Cyflwyniad fel Cynghorydd - Beth allwn ni ei wneud a chyfyngiadau

4.8 Cynigir y bydd **Hyfforddiant Gorfodol 'Cyffredinol'** y mae'n rhaid i'r holl Aelodau ei fynychu.

Sesiynau Arfaethedig:

Cod Ymddygiad
Diogelu / Rhianta Corfforaethol / Amddiffyn Plant
Cyllid
Cydraddoldeb
Cyflwyniad Sefydlu (Strwythur y Cyngor, Cyfansoddiad, Diogelu Data)

4.9 Cynigir hefyd y bydd **Hyfforddiant Gorfodol Penodol i'r Rôl, yn ychwanegol at Hyfforddiant Gorfodol Cyffredinol** y mae'n rhaid ei fynychu gan elodau amrywiol o'r pwyllgor, gyda chroeso i bob Aelod fynychu os yw o ddiddordeb.

Sesiynau arfaethedig:

Sgiliau Cadeirio (ar gyfer Cadeiryddion / Is-gadeiryddion yr holl bwyllgorau)
Archwilio (Cadeirio)
Arweinwyr Grwpiau
Cabinet (gan gynnwys Siarad Cyhoeddus, siarad â'r Cyfryngau)
Pwyllgor Cynllunio
Pwyllgor Trwyddedu

(Hyfforddiant i Gadeiryddion i ddigwydd ym mis Chwefror bob blwyddyn fel y bydd darpar Gadeiryddion newydd yn gymwys i gael eu henwebu ar gyfer rôl Cadeiryddion y dyfodol. Bydd hyfforddiant pellach i Gadeiryddion Archwilio hefyd yn cael ei gynnal ym mis Mai)

4.10 Trafodwyd Sanctsiynau/Cosbau am beidio â mynychu Hyfforddiant Gorfodol yn y Gweithdy a chasglwyd barn yr Aelodau trwy'r Holiaduron. Mae'r awgrymiadau a dderbyniwyd wedi eu nodi isod:

* Dylai ystadegau presenoldeb mewn hyfforddiant gael eu rhoi i'r Arweinwyr Grwpiau yn rheolaidd - Arweinydd y Grŵp i ddilyn hyn i fyny gydag Aelodau - ar gyfer trafodaeth / adolygu rheolaidd yn sesiwn briffio'r Cyngor.

* Achosion o ddiffyg presenoldeb i gael eu cyfeirio at y Pwyllgor Safonau / Llywodraethu Corfforaethol.

4.11 Yn amlwg, os oes sesiwn hyfforddi yn orfodol, rhaid iddi gael ei ddarparu ar fwy nag un achlysur ac ar adegau neu mewn lleoliadau gwahanol i sicrhau cyn belled ag y bo modd bod pob aelod yn cael cyfle rhesymol i fod yn bresennol gan ystyried eu gwaith neu gyfrifoldebau gofalu. Mae hyn yn wir am yr holl gyfleoedd hyfforddiant, ond mae'n arbennig o bwysig lle mae hyfforddiant yn cael ei ystyried yn orfodol. Bydd hyfforddiant lle bo modd ar gael yn electronig naill ai fel pecyn e-ddysgu neu drwy ffilmio digwyddiadau hyfforddiant er mwyn cael mynediad iddynt drwy'r fewnwyd.

4.12 Mae adran 7 y Mesur hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i bob awdurdod sicrhau bod adolygiad blynyddol o anghenion hyfforddiant a datblygu'r aelod **ar gael** i bob aelod.

Rhaid i'r adolygiad gynnwys cyfle am gyfweiliad gyda pherson sy'n gymwys i roi cyngor am anghenion hyfforddiant aelod o Awdurdod Lleol. Mae canllawiau yn awgrymu creu Cynlluniau ac Adolygiadau Datblygu Personol.

Yn dilyn y Gweithdy a Holiaduron, mae 31 o Aelodau (66%) o blaid cael Adolygiadau Datblygu Perfformiad.

Mae dewisiadau'r Aelodau ar gyfer unigolion sy'n cynnal adolygiadau fel a ganlyn:

4	-	Swyddogion i gynnal yr adolygiad
16	-	Swyddogion i gynnal yr adolygiad (gydag opsiwn o gael Arweinydd y Grŵp yn bresennol)
2	-	Swyddogion gydag Arweinwyr Grŵp
6	-	Arweinwyr Grwpiau

- 1 - Arweinydd y Grŵp neu Arweinydd
- 2 - Dim Ffafiaeth

Cynhaliwyd Sesiwn Hyfforddiant Aelodau / Swyddogion Cynllun Datblygu Personol / Adolygiad Datblygu Personol a gynhaliwyd ar 3 Mehefin, gan Sarah Titcombe o Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru. Roedd Swyddogion Cefnogi a Datblygu Aelodau perthnasol a phob un o'r Arweinyddion Grwpiau ac un Dirprwy Arweinydd Grŵp yn bresennol yn y Sesiwn. Mae Atodiad D ynghlwm yn rhoi arweiniad pellach mewn perthynas â'r Broses Cynllun Datblygu Personol / Adolygiad Datblygu Personol. Mae Atodiad D ynghlwm yn gopi o'r Ffurflen Cynllun Datblygu Personol arfaethedig i'w chwblhau gan yr Aelodau hynny sy'n dymuno cael Adolygiadau Datblygu Perfformiad. Mae Atodiad F yn rhoi manylion yr amserlen / broses ar gyfer cwblhau ffurflenni a chynnal adolygiadau, ynghyd â siart llif o'r broses.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Aelodau sydd wrth wraidd y broses o wneud penderfyniadau ac felly mae'n hanfodol eu bod yn cael eu briffio a'u hyfforddi'n llawn yn y rôl bwysig y maent yn ei chyflawni ar ran eu cymunedau. Mae sicrhau bod Aelodau yn derbyn yr hyfforddiant cywir ar gyfer eu rolau penodol yn hollbwysig, gan eu galluogi i wneud dewisiadau a phenderfyniadau gwybodus sy'n berthnasol i bob un o'r Blaenoriaethau Corfforaethol.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Bydd y gost yn cael ei chynnwys mewn cyllidebau presennol. Ni fydd effaith uniongyrchol ar wasanaethau eraill.

7. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd, ac a gynhaliwyd Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb?

Ymgynghorwyd ag Aelodau trwy gyfrwng y Gweithdy a'r Holiadur y sonnir amdano uchod. Trafodwyd yr Adroddiad Hyfforddi Aelodau hwn hefyd yn sesiwn Briffio'r Cabinet ar 6 Ionawr, 2014 ac yn sesiwn Briffio'r Cyngor ar 23 Mehefin 2014

8. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'n bwysig bod yr aelodau yn gallu gwneud penderfyniadau gwybodus. Rhaid i'r holl gostau gael eu cynnwys o fewn yr adnoddau sydd ar gael.

9. Pa risgiau sydd, ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

O bosibl, mae llawer o risgiau i Aelodau a'r Cyngor os nad ydynt yn meddu ar y wybodaeth berthnasol a ddiweddaraf sy'n llywio eu penderfyniadau. Gallai hyn arwain at faterion yn cael eu hadrodd i'r Ombwdsmon. Mae hyn yn amlygu pwysigrwydd Aelodau yn mynychu sesiynau hyfforddi, yn enwedig y rhai a ystyrir yn Orfodol.

10. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011.